

מסכת יבמות דף יג.

קושית הגמ' - מנא הני מילי דצרת צרתה פטורה?	
<p>רב יהודה</p> <p>המלה "לְצוֹר" מלמדת שכאשר צרה נופלת לייבום ביחד עם ערוה, נפטרת גם הצרה מייבום. עכשיו דכתיב "לְצֹרֶר" ולא "לְצוֹר", התורה ריבתה צרות הרבה.</p>	
<p>רב אשי</p> <p>סברא היא, צרה שהיא פטורה כשנופלת עם הערוה דינה כסתם אשת אח שיש לו בנים שאין לה היתר יבום, וא"כ עכשיו שהצרה נופלת שנית לפני אותו יבם מאח אחר, פוטרת גם את צרתה, שכיון שהיא ערוה, צרתה שנופלת עמה פטורה מדין צרת ערוה.</p>	

<p>משנה דף ב. : כיצד אם מתו צרותיהן מותרות,</p> <p>היתה בתו או אחת מכל העריות האלו נשואות לאחיו ולו אשה אחרת, מתה בתו או נתגרשה, ואח"כ מת אחיו, צרתה מותרת.</p>	<p>משנה דף ל. - ג' אחים (ראובן שמעון ולוי),</p> <p>שנים מהם (ראובן ושמעון) נשואות שתי אחיות (רחל ולאה) ואחד (לוי) נשוי נכרית (חנה). גירש ראובן את רחל, ומת לוי, וייבם ראובן את חנה אלמנת לוי, ואח"כ מת ראובן, זו היא שאמרו שאם מתו או נתגרשו, צרותיהן מותרות.</p>
<p>מבורר ממשנתו דף ב. דאפילו כנס</p> <p>אחיו את הנכרית ולבסוף גירש אשתו שהיתה ערוה לאחיו, דהוה להו צרות זו לזו קודם גירושין, אפ"ה קשרינן ליה לייבומי, כדקתני "ומתה בתו או נתגרשה", הואיל ובשעת נפילה לא הוה צרות זו לזו.</p>	<p>מבורר ממשנה דף ל. שדוקא בגירש ולבסוף כנס,</p> <p>צרתה מותרת לייבום הואיל ולא היתה אחות אשתו של זה צרה לנכרית זו, שקודם נשואין של זו נתגרשה, אבל כנס ולבסוף גירש לא, וא"כ קשיין אהדדי?</p>
<p>ר' ירמיה - אה"נ יש מחלוקת תנאים</p> <p>שהתנא של משתינו סבר</p> <p>מיתת הבעל מפלת נשוי לייבום, הלכך אפילו כנס ולבסוף גירש, כיון דבשעת מיתת לאו צרת הבת היא, שריא,</p>	<p>והתנא דף ל. סבר</p> <p>נישואין הראשונים שהאשה נשאת לבעלה מפילים אותה לייבום, הלכך משנעשית צרת ערוה שעה אחת, אסורה עולמית.</p>
<p>רבא - לעולם חד תנא הוא,</p> <p>וזה ואין צ"ל זו קתני,</p> <p>דמשנתנו בכנס ולבסוף גירש מותרת בייבום,</p>	<p>ואין צ"ל משנה דף ל.</p> <p>בגירש ולבסוף ייבם שמותרת בייבום.</p>

מסכת יבמות דף יג.

משנה דף ב. - וכל היכולה למאן ולא מיאנה, צרתה חולצת ולא מתייבמת,

כגון שהערוה קטנה ויכולה למאן ולא מיאנה ומת אחיו,
הואיל וקדושיה אינה אלא מדרבנן אינה פוטרת צרתה מן החליצה.

קושית הגמ' - לימא שתמאן הערוה השתא,

ותעקור קידושין הראשונים, ותתיבם צרתה?

גמ' - לימא מסייע ליה לרבי אושעיא דקטנה שנפלה לייבום יכולה למאן למאמרה,

דאם עשה היבם מאמר ביבמה קטנה שיכולה למאן למאמרה
ואינה צרכיה גט (משא"כ גדולה צרכיה גט למאמרה),
אבל אינה ממאנת לזיקתו לעקור נשואים ראשונים ולהפקיע זיקת ייבום ולצאת בלא חליצה,
ולכן במשנתנו לא מהני מיאון לענין הזיקה, ולכן צרתה חולצת ולא מתייבמת.

גמ' - אינה ראייה, דבאמת י"ל דהמיאון מפקיע זיקת היבום ואינה צריכה חליצה,

ואפילו אם תמאן הערוה הקטנה ביבם, תהא צרתה אסורה מדרבנן ליבם,
כיון דמשעת נפילה נראית כצרת בתו, אם מתירה ליבום,
חוששין שמא יתירו נמי צרת ערוה שאינה קטנה, שיש בה חיוב כרת.

וכדתני רמי בר יחזקאל, מיאנה בבעל מותרת לאביו,

מיאנה ביבם, אסורה לאביו, דכיון דאהנו נישואין קמאי לזקקה ליבם,
נראית כאשתו גמורה ונראית ככלתו של זה,
והכא נמי כיון שנפלה הערוה לפניו לייבום והוצרכה למאן בו,
נראית כאשת המת, ונראית צרתה כצרת ערוה.

מסכת יבמות דף יג

• משנה

<p>שש עריות חמורות מעריות של משנה דף ב, ששם מותרות לאחיו מאביו, ואלו שש עריות אינם יכולין להנשא לאחיו מאביו, ואם מתו בעליהן שהן נכרים אצל זה, צרותיהן מותרות להנשא לזה, שאין צרת ערוה אסורה אלא במקום מצוה כשנפלה לייבום עם הערוה פעם אחת, שכיון שפטרה לצרת ערוה, עמדה עולמית באיסור אשת אח שיש לה בנים.</p>	
רש"י מפרש אמו שהיא אשת אביו אסורה על כל אחיו מאביו	אמו
(אע"פ שאינה אמו) אסורה על כל אחיו מאביו, דלכולם היא אשת אביו	אשת אביו
אסורה על כל אחיו מאביו, דלכולם היא אחות אביו	אחות אביו
אסורה על כל אחיו מאביו, דלכולם היא אחותו מאביו	אחותו מאביו
אסורה על כל אחיו מאביו, דלכולם היא אשת אחי אביו	אשת אחי אביו
אסורה על כל אחיו מאביו, דלכולם היא אשת אחיו מאביו	אשת אחיו מאביו שהיו לו בנים

דרשה של "לצרור"	צרת ערוה	
לית להו	מתירין	בית שמאי
אית להו	אוסרים	בית הלל

מאי טעמא?	חלצו הצרות מן האחין	
שחליצתה חליצה	פוסלין מן הכהונה	בית שמאי
לפי שחליצתה שלא לצורך	מכשירין לכהונה	בית הלל

מאי טעמא?	נתייבמו הצרות מן האחין	
שעשו מצות יבום, ואינה בעילת זנות	מכשירין אותן לכהנים אם נתאלמנו	בית שמאי
שנבעלה לפסול לה, ונעשה זונה	פוסלין אותן לכהנים אם נתאלמנו	בית הלל

<p>אע"פ שבני הצרה שנתייבמו כב"ש, הם ממזרים לב"ה שהרי באיסור אשת אח היא עליהן, ובני עריות שהם חייבי כריתות ממזרים הם, אפ"ה לא נמנעו ב"ה מלישא נשים מב"ש, לפי שהיו מודיעים להם אותן הבאות מן הצרות, ופורשים.</p>
<p>וכן בטהרות ובטמאות, שהיו אלו מטהרין ואלו מטמאין, אלו משאלין כליהם לאלו, שהיו סומכין זה על זה שבודאי יודיעו להם במקרה שלפי שיטת חבריהם הכלים טמאים.</p>

מסכת יבמות דף יג:

• גמרא - ר' שמעון בן פזי - טעמייהו של בית שמאי דצרת ערוה מותרת

ובית הלל אוסרים	בית שמאי מתירין צרת ערוה ליבום
<p>החוצה מיבעי להו לכדרב הונא אמר רב, דאע"פ שחייבי לאוין בעלמא תפסי להו קידושין, כאן ביבמה שלא חלצה, אם נתקדשה לשוק, אין קידושין תופסין בה, שנאמר "לא תהיה אשת המת החוצה לאיש זר", לא תהא בה הויה.</p>	<p>משום דכתיב "לא תהיה אשת המת החוצה לאיש זר", "חוצה", (חיצונה שהיא נכרית ליבם כגון צרת ערוה), מכלל דאיכא פנימית (קרובה ליבם כגון ערוה), ולענין החיצונה דהיינו הצרת ערוה אמר רחמנא לא תהיה... לזר, שיש לצרת ערוה איסור יבמה לשוק וצריכה יבום או חליצה.</p>
<p>"חוצה" כמאן דכתיב לחוץ דמי, דתניא ר' נחמיה אומר, כל תיבה שצריכה למ"ד בתחלתה, הטיל לה הכתוב ה"א בסופה.</p>	<p>אין לומדים דרב יהודה אמר רב מכאן דלא כתיב "לחוץ" דמשמע דאין קדושין תופסין למי שאינה יבם שלה, אלא חוצה כתיב לענין צרת ערוה.</p>
<p>אה"נ, דרב יהודה אמר רב מ"לאיש זר" נפקא, ו"חוצה" לרבות הארוסה, שאם נתארמלה מן האירוסין, צריכה ליבם כנשואה, ו"חוצה" משמע חיצונה שלא נתקרבה עדיין לביאה.</p>	<p>דרב יהודה אמר רב שאין קידושין תופסין ביבמה שלא חלצה, מ"לאיש זר" נפקא.</p>
<p>"חוצה" "החוצה" לא משמע להו, וא"כ אין ללמוד אלא ארוסה, אבל צרת ערוה פטורה מיבום.</p>	<p>כיון שהוסיפה התורה האות ה"א על המלה "חוצה" וכתיב "החוצה", יש ללמוד שישנם שתי "חיצונות", שמתייבמות, ארוסה וצרת ערוה.</p>

לאיש זר	החוצה (חוצה, החוצה)	"לא תהיה אשת המת
אין קידושין תופסין ביבמה שעדיין לא חלצה	לרבות ארוסה וצרת ערוה לייבום	בית שמאי
	לרבות ארוסה לייבום, (וחוצה החוצה לא דרשי בהו)	בית הלל

מסכת יבמות דף יג:

• רבא - טעמייהו של בית שמאי דצרת ערוה מותרת משום אין איסור חל על איסור, דשייך בב' אופנים.

1. ראובן ושמעון אחים, ורחל ולאה אחיות, ראובן נשא רחל ומיד רחל אסורה על שמעון משום אשת אח. אח"כ שמעון נשא לאה. ראובן מת. כיון שרחל אשת ראובן כבר אסורה על שמעון משום אשת אח, לא אמרינן שרחל נמי אסורה על שמעון משום אחות אשתו, שאין איסור חל על איסור. וכיון שכן, אינה נחשבת ערוה של אחות אשתו, וצרתה מותרת.

2. ראובן ושמעון אחים, ורחל ולאה אחיות, שמעון נשא לאה ומיד רחל אסורה על שמעון משום אחות אשתו. אח"כ ראובן נשא רחל. ראובן מת. כיון שרחל כבר אסורה על שמעון משום אחות אשתו, לא אמרינן שרחל נמי אסורה על שמעון משום אשת אח, שאין איסור חל על איסור. וכיון שכן, אינה נחשבת ערוה של אשת אח, הלכך לא רמיא קמיה לייבומיה והוה כמאן דליתא, וכן בכל עריות כגון בתו וכו' דלא חל עליה איסור אשת אח, ולכן צרתה מותרת שכיון דלא נפלה הערוה עמה לייבום, הויה לה ערוה שלא במקום מצוה, ושריא.

• קושית הגמרא על המשנה דתני חלצו, ב"ש פוסלין מן הכהונה, וב"ה מכשירין:

פשיטא, כיון דלב"ש זקוקות ליבם, פשיטא אם חלצו, פסולות?

ופשיטא לב"ה כיון דפטרי להו מזיקת יבום, אם חלצו, כשרות לכהונה, דלאו חליצה היא?

תירוץ - לאפוקי דר' יוחנן בן נורי דאמר לתקן חליצה לצרות של עריות שיהיו חולצות ולא מתייבמות, וכיון דבעי חליצה, חליצתה פוסלת אפי' לב"ה, קמ"ל דב"ה אפי' תקנתא דרבנן לית להו.

• קושית הגמרא על המשנה דתני נתייבמו, ב"ש מכשירין, וב"ה פוסלין:

פשיטא, הא תו למה לי?

תירוץ - איידי דתנא חלצו, תנא נמי נתייבמו.

מסכת יבמות דף יג:

תנן התם, מגילה נקראת באחד עשר, ובשנים עשר, ובשלשה עשר,
ובארבעה עשר ובחמשה עשר, לא פחות ולא יותר.

א"ל ר' לר' יוחנן, איך יכולין לעשות כן, הא כתיב "לא תתגודדו",
דלא תעשו אגודות אגודות, דנראה כנוהגין ב' תורות
כשקורין כפרים את המגילה ביום כניסה, ועיירות גדולות בי"ד, ומוקפין חומה בט"ו,
ואיך איפה תיקנו חכמים ימים שונים לקריאת מגילה?

קושית הגמ' - הא מבעיא ליה "לא תתגודדו" לגופיה דלא תעשו חבורה על המת,
וא"כ איך יכול לדרוש שלא תעשו אגודות אגודות?

תירוץ הגמ' - א"כ לימא קרא "לא תגודדו" דמשמע לשון גדידה וחבורה,
מאי לא תתגודדו, ש"מ תרתי.

קושית הגמ' - ואימא כולה להכי הוא דאתא,
ומנלן דלא תעשו חבורה על המת?

תירוץ הגמ' - א"כ לימא קרא "לא תגודדו" לשון אגודה,
מאי לא תתגודדו, ש"מ תרתי.

א"ל ר' יוחנן לר"ל, היה לך להקשות ממשנה במסכת פסחים
"מקום שנהגו לעשות מלאכה בערבי פסחים עד חצות.....", דהא כתיב "לא תתגודדו"?

א"ל ריש לקיש, אנא אמינא לך איסורא דבני י"ד לא מצו למיקרי בט"ו דכתיב "בזמניהם",
ואת אמרת לי מנהגא, דהתם לכ"ע שרי?

א"ל ר' יוחנן, התם במסכת פסחים נמי תלוי באיסורא,
דתנן ליל בדיקת חמץ, ב"ש אוסרים וב"ה מתירים,
ואיכא דעבדי כב"ש ואיכא דעבדי כב"ה, והרי כאן אגודות?

א"ל ריש לקיש, אין קשיא מפסחים, דאינם נראים כאגודות,
שאומר על מי שאין עושה מלאכה דאין לו מה לעשות.